

PO TAURAGNŲ DANGUM

Tauragnų krašto bendruomenės laikraštis

2014 spalio Nr.66

Kokie mažyčiai mūsų gyvenimai atrodo iš paukščio skrydžio, tokie, regis, visai nereikšmingi. Bet juok kiekvienas žiūrėdamas į nuotrauką ieškome savo gyvenimo, vienintelio, nepakartojamo, todėl pačio svarbiausio. Tiek nedaug čia mūsų, taip gražiai sutūpusių po tuo Tauragnų dangum, toje erdvėje, kurią mums paskyrė laikas. Ir kai žėri rudeninės spalvos, pasidžiaukime jomis, nors džiaugsmas gal ir su liūdesio atspalviu. Neseniai internete perskaičiau tokius žodžius: „Prisimindamos vasarą saulei šypso ir per balas šokinėja bobos. Ir į klausimą „Ko jau tokios linksmos?“ Atsako: „Argi? Pažvelk, kiek priverkėm...“ Taigi.

Danguolė Grabauskienė

Spalio mėnesio jubiliejai. Sveikiname!

70 metų sukanka tauragniškei **Aldonai Driukienei** ir **Genovaitai Bilaišienei**

iš Gaidelių kaimo;

75 metų jubiliejų švenčia **Bronislava Vaičiūnaitė** iš Taurapilio;

80 metų sukaktį švenčia tauragniškis **Antanas Romualdas Eidukas** ir **Genovaitė Pakalnienė** iš Minčios kaimo;

90 metų sukanka **Elenai Brinzienei** iš Klykių;

95 metų jubiliejų švenčia **Teklė Virvitienė** iš Maleckazemio.

„Mes skaičiuojam metus lyg brangiausius turtus. Ir ne sykį į veidrodį žiūrim.

Taip slapta, nelauktai jau pabalo plaukai
Ir raukšlelę ne vieną jau turim.

Atsistoja greta ar sūnus, ar dukra
Ir regi juose savo jaunystę.

Kur nubėgo jinai, kur vingiuoti takai,
Kuriais eita, svajota ir klysta? ..

Visko buvo... Tikrai... Gal per daug, per mažai?
O gal tiek, kiek reikėjo, kiek davė?

Tad branginkim metus, tuos didžiausius turtus,
Neišmainę, pigiai nepardavę”.

Tęsiame pasakojimus apie mūsų kaimus

Šiaudiniškis – kaimas 7 km nuo Tauragnų,

23 km nuo Utenos. 1790 m. buvo 2 ar 3

pirkios. 1820 m. – 2 ūkiai (11 gyv.). Nuo XIX a.

vidurio 2 sodybų vs. priklausė valstybei.

1901–1903 m. buvo 8 sodybos, po Pirmojo

pasaulinio karo – 5. Visose gyveno Bagdžiūnai.

1940 m. – 4 sodybos. 1984 m. – 4, 1998 m. – 3 gyv.

2000 m. – 3 ūkiai (3 gyventojai). Gyveno

Marijonos Bivainienės (1), Elenos Lumpickaitės (1)

ir Veronikos Vilūnienės (1) šeimos.

XIX–XX a. etnografinis kaimas.

(informacija iš Utenos enciklopedijos)

Tauragnų seniūnijos duomenimis, 2014 m.

gyvenamąją vietą kaime deklaruoja tik

Veronika Vilūnienė.

Danguolė Grabauskienė

Gero žmogaus bitės negelia

Kaime lankiausi vasarą. Aplinkui viskas žaliavo, tačiau pats kaimas atrodė beveik negyvenamas. Matėsi, kad tik viena sodyba netoli kelio gražiai prižiūrima, kad ji dar dažnai sulaukia šeiminių. Jaukiai žydėjo darželiuose gėlės, sode margavo aviliai. Kitapus kelio rymojo kryžius ir stogastulpis. Pasirodo, ši sodyba ypač atgyja vasarą, kai ištrūkės nuo darbų mieste atvažiuoja sodybos šeiminkas Jonas Bivainis. Šeiminką tikrai galima pavadinti auksinių rankų meistru, sodyboje daug kas padaryta jo paties rankomis, kaip ir kryžius bei stogastulpis kitapus kelio. Mums šnekantis bitės jaukiai tūpė ant šeiminko rankų, taip dar kartą lyg patvirtindamos tiesą, kad gero žmogaus bitės negelia. Beje, apie bites. Kaip jos atsirado sodyboje, juk Jono Bivainio tėvukas bičių neturėjo. Šeiminkas papasakojo apie save įdomių dalykų. Pasirodo, jis jau apie 20 metų negeria alkoholio, nevalgo mėsos. Kažkada nusipirko Polio Brego knygą, perskaitė ir nuo to laiko stengiasi gyventi sveikai, toks stiprus buvo knygos poveikis. Šeiminkas pasakojo, kadangi mėsos nevalgo, o prie kruopų reikėjo medaus, daug jo suvalgydavo, kaip ir brangu buvo pirkti, tai prieš bendrovių žlugimą nusipirko keturis avilius, susiremontavo. Avilių yra ir senų, net 1949 metais padarytų (rado tokį užrašą avilio viduje). Tai dabar savo medų ir bičių duonelę valgo. Bitininkystei vystyti gavo ir ES paramą. Šiuo metu sode marguoja per trisdešimt avilių.

Jonas Bivainis – įdomus pašnekovas. Kadangi man labiausiai rūpėjo, ką jis prisimena apie senąjį Šiaudiniškių kaimą, sodybos šeiminkas parodė senas nuotraukas ir mielai pasidalino prisiminimais.

„Senelis Bivainis Kazimieras turėjo 5 vaikus, gyveno netoliese, Meldutiškio kaime, tų pastatų jau

nebėra. O šitoje sodyboje gyveno senelės seserys, netekėjusios Bagdžiūnaitės, pas jas seneliai ir atsiuntė vaikus, nes gyveno vienos. Mano tėtė Bivainis Vincas gimė 1906 metais, buvo vyriausias. Iš pradžių jaunesnį brolį 12 metų Dominyką atvedė, jis pamatė, kaip čia sunku su senom tetulėm Bagdžiūnaitėm, Viktorija, Anastazija, Marcele, Grasilda, ir Dominykas pabėgo, grįžo namo, o tetei tada buvo 13 metų, jis pasiliko. Nuo 1919 metų gyveno šitoj sodyboj, užaugo, padėdavo dirbt, palaidojo keturias tetules.

Tėtė su tetulėm ir gyveno senojoj troboj, ji buvo dūminė, ant molinio *pečiaus* radau įrėžtą datą – 1856 metais statyta. Pečius buvo drėbtas iš molio, ne iš plytų, to pečiaus jau nebėra. Kadangi pirkia buvo dūminė, tai šiaurinėj pusėj sienoje prie lubų būdavo prapjautas sienojus ir įstatyta lenta (60 cm ilgio ir 20 cm pločio), tą lentą patraukia kaip dabar *jušką*, kad, kol kūreni, didieji dūmai išeitų. Lenta buvo medinė, ne metalinė, metalo gal nebūdavo. Namas dviejų galų, didžiulė priemenė, dar ir dabar yra asla kitam gale, lubos jau varžtais sutvirtintos. Namas buvo dengtas šiaudais, dar gerai atsimenu, pats nuplėšiau, perdengiau. Man senojoj pirkioj gyvent jau neteko. Tėtė naują namą pasistatė 1943 metais, karo laiku, pasistatė tik pusę namo. 1972 m. tik kitą trobos galą pasistatė. Aš gimiau 1953 metais. Kai vaikas buvau, senojoj troboj bulves laikydavo, pildavo ant molinės aslos, rūšio neturėjo, pakūrendavo žiemą pečių, kad bulvės nesusaltų, o vasarą labai gerai laikydavosi. O šiaip visokių rakandų būdavo prikrauta, vištas laikydavo, malkas sukraudavo.

Ir klojimas buvo šiaudais dengtas. Klojimo sienojų galai su kirviu kapoti, tėtė pasakojo, kad, kai statė klojimą, kirvį turėjo, o *pielos* dar neturėjo. Kol klojimas buvo dengtas šiaudais, jie laikydavo šilumą, būdavo labai šilta, o kai perdengėm šiferiu, jau šalta. Klojimas buvo žymiai ilgesnis, bet reikėjo remontuoti, tai sutrumpinau, geresnę medžiagą sunaudojau.

Svirnas buvo statytas prie senojo namo, kai vidų kaliau lentelėm, radau užrašą, kad 1935 metais perneštas. Svirne laikydavo grūdus, pildavo į aruodus, viršų laikydavo lašinius. Svirno stogas yra pusapvaliais medžiais nugrištas, kad vagys per stogą neįsibrautų ir neišneštų lašinių.

Kai namą statydavo, medį *išpozydavo*, vienas medis apvalus, o kad kitas medis gražiai gultų, reikėdavo kito medžio galą kirviu ištašyti kaip mėnulio formos. Tėtė namus statydavo, spinteles padarydavo.

Lovos buvo medinės, dar dabar yra ant senojo namo aukšto padėta. Buvo sunkus medinis ožys, jį naudodavo geležies užtraukimui ant medinių ratų, bet naudodavo ir rugiams blokšti.

Apie 1960 metus su mama. Mažasis Jonukas dešinėje

Miežius, pupas kuldavo, o rugius blokšdavo: paima kūlį, atriša, ranka padaužai, kad iš raiščio grūdai išbyrėtų, suriši, užsimoji ir bloški. Iš pradžių kūlys būdavo sunkus, daužydavai, kol girdėdavai, kad byra grūdai. Išblokštais šiaudais dengdavo ir daržines, ir svirnius, o į medinę lovą patiesdavo kūlius, apačioj patiesdavo storą *maršką*, ant kūlių taip pat austą *maršką* užklodavo ir užkaišiodavo iš visų šonų, o paskui švelnesnę *maršką* užtiesdavo. *Marškos* būdavo namų darbo, austos. Po kiek laiko, kai susiguli šiaudai, susitrina, juos pakeisdavo. Dažniausiai prieš šventes – Velykas, Kalėdas. Pagalvės būdavo plunksnų, jas plėšydavo. Pagalvės būdavo didelės, su ranka vis duodavau, suplodavau, nes nepatogu būdavo gulėt. Lovatiesės būdavo visokių spalvų, dar ir dabar seserys jų turi, raštais moterys dalindavosi. Ant langų kabindavo *perkeliaus* užuolaidas. Elektrą įvedė apie 1960 metus. Kai nebuvo elektros, lempos buvo žibalinės, laukan, pirtin kai eidavom, *panoras* žibalinis būdavo, dar ir dabar lempų ant aukšto yra sukabinta. Žibalas sveika, plaukam gerai ir nuo visokių parazitų.

Apie 1970 m. Tėtis Vincas Bivainis su dukra savo sodyboje

Pirtis buvo ten, kur dabar *sėdžiauka* iškasta, gale sodo, seniai pastatyta, žema buvo, pasilenkęs įeini, prie sienų

nesiglaudi, Pirtis statyta, kai tėtė dar buvo mažas. Stovėjo medinė *bačka*, pripila šalto vandens, storas vamzdis gal kaip puodelis didumo įkištas į krosnį, per vamzdį sušildavo vanduo. Metalinių *bačkų* tai nebūdavo. Pirmieji eidavo vyrai, nes karščiau, vanodavosi, garo daugiau. Ir moterims šilumos užtekdavo. Žiemos laiku iki pirties dar pasieiti reikėjo, kūrendavo rečiau, o vasarą tai kas savaitę. Anksčiau šampūno nebūdavo, ūkišku muilu prausdavomės, jo visada būdavo. Turėjo pirtį Lumpickaitės, gale kaimo, bet jos nedažnai kūrendavo. Ne visi turėjo, Veronika (Bagdžiūnaitė–Vilūnienė) neturėjo, vėliau pasistatė. Senąją pirtį nugriovėm gal prieš 20 metų. Tėtė pastatė alksninę, naują, bet irgi dūminę. Tik ši aukšta, jau nebereikia eiti susilenkus. Tėtė po karo rado vokišką *bačką* ir panaudojo pirtyje vandeniui.

Aš prisimenu, kaip studentai iš Vilniaus kiekvieną namą nufotografavo, kažkur Vilniuj tos nuotraukos. Klojimas, daržinė, svirnas, kur dabar medų suku, tvartelis. Tvartai seni, buvo troba, tai ir *dienykas* buvo, vienam gale stovėdavo karvės, kitame arklys, ėdžios dar ir dabar stovi. Anksčiau rusų laikais dviejų karvių nebuvo galima laikyti, bet šieno kad ir vienai karvei buvo sunku prisišienauti, pagriovius, miško aikšteles šienaudavom. Visi laukai būdavo aparti. Jonas Kairionis toks iš Gaidelių ardavo, būdavo plūgai, Valentas Bagžiūnas sėdėdavo ant plūgų, o traktorius traukia. Klojimas, prisimenu, buvo nacionalizuotas kolūkio, dar ant durų yra numeris. Čia veždavo rugius iš visų laukų ir kraudavo, prie kluono ir kuldavo, mes vaikai ant šiaudų dūkdavom.

Tėtė sėdavo rugius, atsimenu, kaip prie mūsų klojimo arklys sukdavo ratą ir kuldavo. Atsimenu ir spragilus, tėtė išsikuldavo, dar ir dabar kažkur klojime tie spragilai yra.

Duoną mama namie kepdavo, būdavo duonkepė, ližė, mums, vaikams, visada pagranduką iškepdavo, mama duodavo kryželį uždėt. Kad pelės nepasiektų, už *bolkos* buvo prižišta lenta, sudėdavo ant jos duonos

kepaliukus, lininiu rankšluosčiu užklodavo. Kepdavo kas 2-3 savaites, minkyti padėdavo ir tėtė, sunkus tai buvo darbas. Pečius duonkepis dar yra ir dabar, išlikęs nuo 1943 metų, kai statė trobą. Jame kokie 6 kepalai tilpdavo. Ant pečiaus mama miegodavo, kailiniai kita puse patiesti būdavo. Jauni buvom sveiki, mamos kepta duona būdavo ne tokia kaip dabar, rudesnė, tokia išvalo kaip šluota visas sienes skrandyje, dabar tai bulvė ar duona prilimpa skrandyje, ten dabar tikriausia baisi betvarkė. Pagrindinis maistas buvo bulvės, zacirka, kruopų sriubos, rauginti kopūstai, kiauliuką papjaudavo.

Mama ausdavo, dar yra išlikusios staklės, sietai, niekas nesudeginta. Dar ir dabar yra marškų, ne muziejinių, bet paprastų, ir vilna ausdavo, ir šilku, siūlus pirkdavo, maži špulytėm žaisdavom. Žaislų nebūdavo seniau, ratelius iš apskrito medžio išsipjauni, skylutę padarai, vinis sukali, virvutę pririši ir traukdavom, važiuodavom, toks buvo mūsų žaidimas. Visokių mašinyčių pasidarydavom. Niekas žaislų nepirkdavo.

Augindavo avis, kirpdavo žirkklėm, specialiom, jos ir dabar užkištos už bolkos ant pečiaus, kad nerūdytų. Problema būdavo sukaršti, prieš Alius būdavo karšykla, dar ir aš važiuodavau, reikėdavo išmėtyt gabaliukais vilną, kad nebūtų kietų, susivėlusių gumulų. Mama veldavo veltinius, pati verpdavo, dar ratelis yra, labai gražus, tėtės padarytas. Mama ir megzdavo, mokėjo siūti, sau pasisiūdavo, prieš mirtį sakė, kad mane ilgai minėsit geru žodžiu, nes, kai užadydavo, užlopydavo, tai nelabai pažinsi, beveik nesimatydavo.

Kai kiaulaitę užaugindavo ar veršiuką, tai *zagaskotan* Utenon pėsti nuvesdavom, penakvodavom pas tėtės pažįstamus, karvė pasiganydavo, paskui ryte nuvesdavom. Kiaulę tai nuveždavo, būdavo padarytas *katukas*, įvaro kiaulę ir arkliais veždavo.

Jaunimo kaime būdavo, vien mūsų kaime keturios moterys, iš aplinkinių kaimų 16-17 vyrų susirinkdavo. Pievas pjaudavo dalgėm, suveždavo į Lumpickaitės daržinę, kadangi buvo didelė, ją nacionalizavo, o žiemą atvažiuodavo rogėm, sukraudavo šieną ir veždavo Gaidelių fermon.

Kaime gegužinės būdavo Jono Dindos klojime, beržiukais apstatydavo, kad šalinių nesimatytų ir ant pado šokdavo. Mes tik pasižiūrėt nueidavom, buvom maži. Kai kas jau motociklus turėjo, atvažiuodavo į gegužines, grodavo akordeonas, kai kada ir

Jonas Bivainis rodo senovinį rakandą odai išdirbti

Autentiška senosios trobos pusė, menanti 1856 metus

smuikas. Jaunystėje ir aš dar armonika pagrodavau. Dabar jau ir armonikos nebeturiu. Užtat sūnus muzikantas.

Turėjom arklį, kolūkių laikais paėmė, davė vieną penkiom šeimom, su arkliu būdavo problema, visiems jo reikėdavo. Paskui mūsų arklį atidavė Tauragnų mokyklai.

Šuliniai iškasti dar tėtės, tėtė turėjo kalvę, daug ką nusikaldavo, o norint iškasti, reikia didelio ožio, viskas kasta rankom, suleista septynios triūbos, žemę reikėdavo kibirais ištraukti. Su vyšnios šakele ieškota vandens, šakelę neši ir linksta toj vietoj, kur vandens yra. Tėtė buvo nagingas, pats skiedras drebulines ir alksnines droždavo, dar ir dabar yra ta aparatūra, kur buvo pasidaręs, ir šulinių žiedams daryt formos išlikusios.

Tėvukas mirė 1986 metais, mama 1923 metų gimimo mirė 83 metų (2006 m.), buvo kilusi iš Šiliniškių kaimo, netoli Kirdeikių. Užaugom keturi vaikai: seserys Vilhelmina ir Jolanta, brolis Alvydas.

Dabar sodyba pasikeitusi. Pusė senosios trobos viduje išbetonuota, plytelėm išklotą, dar yra gerų rąstų, bet kiti papuvę, *grizų* išgraužta, senųjų rąstų šitoj pusėj nesimato, langų čia nebuvo, įdėjau du tokius, kaip anoj pusėj, užtat tokie maži. Vasarą čia labai gražu, apšienauju

visur. 1992 m. pastačiau kryžių, o 1995 metais – stogastulpį. Stogastulpiui skulptūreles išdrožė Stasys Karanauskas. Buvo atgimimo laikotarpis, tai ir nusprendėm, kad reikia prie namų pastatyti. Ant kryžiaus užrašiau „Dievui ir tėvynei“, o ant stogastulpio – „Žemės ir visatos dievui – garbė, o žemėje – ramybė geros valios žmonėms“.

Šeimininkas aprodė ir įvairius senovinius rakandus, kurių labai daug sukrauta neremontuotame senosios pirkios gale. Būtų puikus muziejus, bet, kaip sakė J. Bivainis, reikia daug darbo įdėti, o dirbti nelabai yra kam, juk ir jis pats gyvena ir dirba Utenoje. Jo ir seserų vaikai irgi atvažiuoja tik pabūti.

Ir kaimo pavadinimas tuoj nebeatitiks tikrovės – šiaudinių stogų beveik nebėra, o kur ir likęs koks lopinėlis – verkte prašosi tvarkomas. Kaimas etnografinis, bet laikas pamažu viską griauja, keičia kaimo veidą. Norint išlaikyti senuosius kaimus, reikia nemažai lėšų. Bėlieka pasidžiaugti, kad dar ne viskas sugriauta, ne viskas sunaikinta, kad žmonės, tokie kaip mano pašnekovas Jonas Bivainis, remontuodamas sodybą išsaugojo daugybę senųjų, praeities dvasia alsuojančių buities rakandų, jau tapusių istorija. Tik koks likimas jų laukia?

Iš sodybos taip pat palydėjo bitės. Sukosi aplink, bet nė viena neįgėlė. Matyt, nekanda ne tik šeimininkui, bet ir jo svečiams. Tik taip ištiesti rankos kaip šeimininkas neišdrįsau.

Apie renginius trumpai

(informacija Danguolės Grabauskienės)

Rugsėjo 17 dieną seniūnas Alvydas Danauskas ir bendruomenės

pirmininkė Danguolė Grabauskienė dalyvavo Vilniuje E. Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondo organizuotoje diskusijoje „Ar daug išmokome iš Eugenijos Šimkūnaitės“. Renginyje dalyvavo nemažai žinomų žmonių: ministro pirmininko patarėjas sveikatai Antanas Vinkus, Sveikatos apsaugos ministerijos netradicinės medicinos iniciatyvų koordinavimo skyriaus vedėja Jūratė Martinonienė, profesorius Romas Pakalnis, UAB „Acorus Calamus“ direktorius Elmantas Pocevičius, botanikė doc. Živilė Lazdauskaitė, etnologė Gražina Kadžytė, fondo pirmininkė Birutė Karnickienė ir kt. Diskusijoje pasidalinta mintimis apie nuveiktus darbus, fitoterapijos perspektyvas Lietuvoje.

Renginio dalyviai

Rugsėjo 19 dieną kultūros namuose vyko renginys, skirtas Kristijono Donelaičio metams paminėti. Bibliotekininkė Nijolė Šuminienė surengė parodą, skirtą poetui, pradinukai iliustravo Donelaičio „Metus“. Susirinkusiems apie poetą pasakojo ir skaidres rodė kultūrinių renginių organizatorė Danguolė Grabauskienė. Ištraukas iš poemos „Metai“ skaitė Vijolė Budvytienė.

Į renginį buvo pakviestas UKC „Žaliaduonių“ teatras su spektakliu pagal K. Donelaičio „Pavasario linksmybes“. Susirinkusiems jie padovanojo puikių akimirklų, parodydami, kad skaityti ir vaidinti „Metus“ gali būti netgi linksma.

Renginio dalyviai

Vaidina „Žaliaduoniai“

Lietuvos tautinis olimpinis komitetas ir Lietuvos olimpinė akademija nuo 2014 m. rugsėjo pradžios registravo ikimokyklinės ir bendrojo ugdymo įstaigas Europos judėjimo savaitės MOVE WEEK bėgimui. Tarp užsiregistravusių buvo ir Krašunos pagrindinės mokyklos Tauragnų Eugenijos Šimkūnaitės skyrius.

Akcijos metu spalio 1 dieną mokyklos stadione susirinko apie 40 dalyvių: darželinukai, mokinukai, jų tėveliai, mokytojos ir auklėtojos. Dalyvauti bėgime mokytoja Aldona Tartilienė pakvietė ir miestelio bendruomenę. Visi įveikė nurodytą atstumą, buvo apdovanoti diplomais, gavo silikonines specialias MOVE WEEK apyrankes.

Po bėgimo visi vaišinosi čia pat ant laužo išvirta kvapnia žolelių arbata ir mamų iškeptu pyragu.

Bėgimo dalyviai

Spalio 5 dieną UKC Tauragnų skyriaus moterų vokalinis ansamblis (vadovė Vilma Valienė) dalyvavo Anykščių r. Leliūnuose vykusiose vokalinių ir romansinių ansamblių šventėje-konkurse „Rudens dainų mozaika – 2014“.

Tauragnų skyriaus mokiniai, tėvai ir mokytoja dalyvauja Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro organizuotame kūrybiškumo konkurse „Mūsų sveika puokštė“. Visi drauge iš rudens gėrybių sukūrė nuostabią kompoziciją, kurią pavadino „Tauragnų panelą“.

Tikimės, kad jie tikrai taps konkurso nugalėtojais.

Tauragnų bendruomenė prieš Mokytojo dieną organizavo akciją „**Gėlė Mokytojui**“.

Bendruomenės atstovai kartu su mokyklos pradinukais ir jų mokytoja nešini krepšiu rudeninių gėlių aplankė visus Tauragnuose gyvenančius mokytojus senjorus (o jų net 20), pasveikino ir įteikė gėlių.

Nuotraukoje: vaikai su mokytojais senjorais: **Apolonija Marčiulionienė** bei **Birute** ir **Broniu Slapšiais**.

Aktualu

Spalio 15 d. 15 val. kultūros namuose vyks susitikimas su atstovais iš Utenos r. savivaldybės bei UAB „Utenos vandenys“ dėl prisijungimo prie nuotekų tvarkymo infrastruktūros, kompensacijų taikymo. Bus atsakoma į rūpimus klausimus.

Moterų vokalinis ansamblis Leliūnuose, Anykščių r.

Toliau spausdiname Birutės Grašytės pasakojimus apie vieno kaimo žmones.

Birutė Grašytė

Kaimynas Amalis: „Gyveni, žmogus, ir tiek, nėr kas sakyt“

Tekstų ciklas apie vieno kaimo kaimynus tęsiamas. Jame – šešios trobos su skirtingais gyvenimais, su vis kitokio dydžio kūdromis kieme, kitokių spalvų šulinių stogais ar obelių skaičiumi sode. Bet visų šešių trobų gyvenimai jungiasi, pinasi takais ir vienu palei kaimą einančiu žvyrkeliu. Ar šitas kaimas iš tikrųjų buvo, negaliu pasakyti, bet aš jame tikrai gyvenau. Antrasis kaimynas – Amalis.

Prie kaimyno Amalio pirties augo mėlynai, rausvi ir violetiniai lubinai, o paėjęs toliau į pievą galėjai rasti galybę geltonų raktelių. Dažnai jų prisiskindavau, bet, kol grįždavau namo, visus jau būdavau išbarsčiusi. Pro Amalio namą praeidavau beveik kiekvieną dieną, kadangi jis gyveno šalia vienintelio žvyrkelio, jungusio kaimą su miesteliu. O tamsiojoje ir belangėje geltono namo pusėje buvo iškabintos viso kaimo pašto dėžutės. Ilgą laiką maniau, jog laiškus, laikraščius ir žurnalus į pašto dėžutes antradieniais sudeda kaimynas.

Močiutė sakydavo, jog vakarais iš kaimyno pirties pro langus žiūri velnias, o jei vienas eisi žvyrkeliu, gali sutikti raganą. Ji moka pasiversti paprastu žmogumi, todėl visus, kuriuos sutikdavau einančius žvyrkeliu, įtarinėdavau, o pro pirtį praeidavau nesidairydama į langus.

Iki mano močiutės namo nevedė joks automobiliu pasiekiamas kelias, visi, kurie atvykdavo pas ją arba pas artimiausią jos kaimyną Kristijoną, mašiną statydavosi Amalio kieme. Jis visada išeidavo pasisveikinti, net su tais, kurių nepažinojo, ir būtinai dar kažką pasakydavo apie orą ar tų metų obuolių derlių.

Apie obuolių ir bulvių derlių, apie tai, kiek viena ar kita karvė duoda pieno, kiek varnėnų šiemet apsigyveno inkile, kuris matosi pro virtuvės langą, žinojau ir aš, kadangi bet kuris kaimynas visada galėjo paklausti: „O kaip, vaikel, ar pas tavo močiutę gyvena koks varnėnas? Ar karvė dar neužtrūko?“ Jeigu pasakysi, kad nežinai, vėliau kaimynai močiutei sakys, kad jos anūkas –

Ansamblio vadovė su organizatorių ir žiurovų dovanomis

dykinėtojas, varliautojas, visai nesidomi namais. Tiktai Amalis taip niekada nebūtų pasakęs.

Amalis – nei vardas, nei pavardė, tiesiog jį šitaip vadino. Nežinia, ar šis žodis susijęs su amalu – žaibu be griaustinio, o gal pas Amalį kadaise augo amalai ir dėl to jį šitaip praminė. Močiutė pasakojo, jog senovėje žmonės tikėjo, kad amalai stebuklingi. Neva amžina meilė aplankysianti tik tada, kai po šiuo augalu pasibučiuosi, o nukirsti jį galima tik su paausuotu kardu. Tokių dalykų Amalis nežinojo, o jei ir būtų žinojęs, nebūtų patikėjęs. Kokie dar auksiniai kardai, kokia amžina meilė? Apie meilę garsiai nebuvo kalbama, o paklaustas, kaip laikosi, Amalis visada atsakydavo: „Gyveni, žmogus, ir tiek, nėr kas sakyt.“

Kaimyno kieme augo trys šermukšniai, visi jie buvo pasodinti netoli šulinio. Žinojau, jog šermukšniai saugo jo namus ir vandenį nuo raganų, kurios vakarais ateina tuo dideliu vieškeliu. Raganos bei kitos miškų ar negerų sapnų būtybės pro šermukšnį negali praeiti tol, kol nesuskaičiuoja jo lapų. Skaičiavimas užtrukdavo gana ilgai, raganoms pabosdavo, todėl jos apsisukdavo ir keliaudavo atgal.

Kartą eidama pro Amalio kiemą klausiausi mažos nešiojamos radijėlės, kurią devintojo gimtadienio proga man padovanojo dėdė. Piršto ilgio antena nepagaudavo ryšio tarp tokių didelių medžių kaip gluosnis ar senos gumbuotos obelys. Amalis, kaip ir dažniausiai, sėdėjo prie namo. Man pasisveikinus, jis taip pat pasisveikino ir šyptelėjęs pasakė, jog triukšmas, kuris sklinda iš mano aparato, jam panašus į garsą, kai jo senelis atidarinėdavo kambaros duris, naktį eidamas atsipjauti lašinių.

Labiausiai mėgdavau su Amaliu eiti grybauti, jis pažinojo visus valgomuosius ir nevalgomuosius grybus, mokydavo, kaip pastebėti sukirmijusius, jų dar net neprapjovus. Dažniausiai eidavome į pamiškes rinkti skėčiagrybių, kuriuos kiti geriau žino kaip žuvies skonio žvynabudes. Netoli kaimyno namo, kitoje pusėje žvyrkelio, augo didelis miškas, visi kaimo žmonės žinojo, jog ten – miškas prie Piliakalnio, kitaip jo ir nevadino. Miške apaugęs medžiais plumpsojo kalnas, šalia jo – ežeras ir raistas, kuriame pavasariais galėdavai pamatyti lėtai prašliaužiančią dar po žiemos apsnūdusią angį.

KVIEČIAME

Spalio 25 d. (šeštadienį) 18 val.
kviečiame į tradicinį romantinių
dainų vakarą
„Po Tauragnų dangum“

Dalyvauja **Kupiškio r. Subačiaus**
 kultūros namų mišrus vokalinis ansamblis
 „Viešinta“ (vadovė Irena Jėčiuvienė);

Ignalinos r. Linkmenų kaimo
 etnografinis ansamblis „Linkmena“ (vadovė
 Ona Kliševičienė);

Molėtų kultūros centro Inturkės moterų
 vokalinis ansamblis (vadovė Rima
 Deruvienė);

Duetas iš **Ignalinos r. Vidiškių** kultūros
 namų Viktorija Bučelienė ir Renata
 Artimavičiūtė;

Panevėžio bendruomenės namų kapela
 „Žara“ (vadovas Petras Skrebė);

UKC Sudeikių skyriaus vokalinis
 ansamblis „Sudeikių gaida“ (vadovė Aud-

Be to, kad kaimynas gerai pažinojo grybus, jis puikiai nusimanė ir apie laukinius gyvūnus. Vis pasakodavo, jog pavasariais į jo kūdrą iš miškų atsigerti ateina didžiulis briedis. Netikėjau, kol pati nepamačiau vieną rytą. Tą dieną kiemus gaubė tirštas rūkas, didelis ir ramus gyvūnas lėtai ėjo palei vandenį. Briedis buvo panašus į žalą karvę su keistu snukiu. Nedrįsau prieiti arti.

Visada bijodavau viena vaikščioti po kaimą. Močiutė mane dažnai siųsdavo nueiti pas Amalį ar kokį kitą kaimyną pasiskolinti peilio galąstuvo ir paklausti, ar nereikia pieno. Kad būtų drąsiau, visada bėgdavau ir garsiai dainuodavau arba meldavausi.

Dabar rašydama irgi vaikštau, nueinu prie Amalio šulinio, vandens dar yra, bet ritinius baigia apaugti samanės, apeinu kaimyno pirtį. Pro langus niekas nežiūri, bet gal tik dėl to, kad dar nesutemę. Beveik nebebausu.

ronė Misiukaitė);

Kupiškio r. Lukonių kultūros namų moterų
 kvartetas „Luknė“ (vadovė Irena Jėčiuvienė);

Zarasų kultūros centro Suvieko padalinio
 vokalinis ansamblis (vadovė Diana Skvarčinskaitė);

UKC Tauragnų skyriaus moterų vokalinis
 ansamblis (vadovė Vilma Valienė);

Ypatingi svečiai – **Tauragnų senjorų ansamblis**,
 kuris susiburia tik išskirtinėmis progomis.

Šiandien rubrikoje „Naujas žvilgsnis. 5 minutės su...“ svečiuojasi gydytojas **Arvydas Paleckis**.

Tikriausiai nesuklysiu pasakiusi, kad visi bent po vieną kartą esame apsilankę jo kabinete. Aišku, einam bėdų prispausti. O gal ateinam ir padėkoti už suteiktą pagalbą, pasidžiaugti, kad pavyko nugalėti ligą? Bet šiandien – jokių ligų! Kalbėkim tik apie malonius dalykus! Atsakymuose tai ir yra. Beveik.

1. Ryškiausias jaunystės prisiminimas?
 Studijuojant Kauno medicinos institute po labai sunkios žiemos egzaminų sesijos (1978 m.) penki grupės draugai nutarė vykti į Ukrainos Jasinos miestelį paslidinėti Karpatų kalnuose. Nė vienas apie slidinėjimą kalnuose neturėjome jokio supratimo, todėl pasiėmėme Lietuvoje tais laikais populiarias medines slides „Šatrija“ ir išvykome. Tais laikais nakvynė pas vietinius gyventojus kainavo vienas rublis nakčiai. Kitą dieną patraukėme į kalnus, per dieną visi draugai slides sulaužė, su sveikomis slidėmis likau tik aš (slidės buvo skolintos). Vietiniai mus pašiepė, sakė, kaip galima važiuoti slidinėti į kalnus su medinėmis slidėmis. Išsinuomoti slides miestelyje nebuvo galimybių, nebent reikėjo važiuoti į Lvovą. Aš, norėdamas įrodyti, kad ga-

lima slidinėti ir su lietuviškomis slidėmis, užkopiau į kilometro aukščio kalną ir nuo jo nusileidau iš antro karto, pirmą kartą pusiaukelėje griuvau, išsigandęs didelio greičio. Likusį laiką su draugais kopėme pėsčiomis į kalnus, gėrėjomės gamta. Čia aš pirmą kartą išvydau tikrus kalnus.

2. Pasiekimas, kuriuo didžiuojatės? Nuo 1995 metų man teko dirbti Utenos apskrities gydytoju. Tuo laiku kaimo medicinos įstaigos ir miestų poliklinikos labai skurdžiai gyveno: neturėjo tinkamos įrangos, ligoninėse nebuvo tinkamai įrengtų priėmimo ir reanimacijos skyrių. Kaip tik tada buvo paskelbtas konkursas teikti pasiūlymus, kaip galima pertvarkyti apskrities sveikatos priežiūros paslaugas. Mano ir dar trijų apskričių pasiūlymai buvo pripažinti geriausiais, siūlymams įgyvendinti buvo paskirtas finansavimas. Gavus šį finansavimą, galutinai pavyko sukurti šeimos gydytojų tinklą apskrityje, aprūpinti juos diagnostine įranga, ligoninėse įrengti patys reikalingiausi skyriai.

3. Iš ko pastarąjį kartą nuoširdžiai juokėtės? Pajuokauti mėgstu, bet iš ko

Mokinukai dalyvauja projekte

Projektą „Šiuolaikinio meno dirbtuvės. Kūryba čia ir dabar“ finansuoja Lietuvos kultūros taryba. Projektas, skirtas vaikams ir jaunimui, vyks Leliūnuose, Tauragnuose, Užpaliuose. Projektą vykdo Utenos kraštotyros muziejaus Leliūnų šiuolaikinio meno centras.

Tauragnų mokykloje jau vyko pirmasis užsiėmimas. Vaikai iš tualetinio popieriaus ritinėlių darė pieštukines. Užsiėmimą vedė interjero architektė Jurgita Jakubauskaitė (matote **nuotr.**).

Sveikiname viktorinos nugalėtoją

Praėjusiame laikraščio numeryje mūsų skelbta viktorina apie gamtą nesulaukė didelio jūsų susidomėjimo. Atsakymus į klausimus atsiuntė tik viena **Aldona Balčiūnienė**. Nors ir buvo keletas netikslių atsakymų, dėkojame už dalyvavimą ir p. Aldonai atitenka mūsų prizas – pusės metų laikraštėlio „Po Tau-

Vienoje iš kelionių po Ispaniją. Barselonoje, Gaudi parke

paskutinį kartą nuoširdžiai juokiausi, neatsimenu. Per daug dažnai tenka susidurti su skausmu, netektimis. Todėl nejuokinga.

4. Kas Jums yra vienas didžiausių gyvenimo malonumų? Keliauti po užsienio šalis, ypač, jei su visa šeima. Taip pat, kai pavyksta padėti pacientui nugalėti ligą.

5. Geriausias metų laikas? Aišku, vasara. Ilga diena, šilta, galima maudytis ežere, irstyti valtį. Važinėti dviračiu. Grybauti.

Ačiū už atsakymus. Kalbėjosi **Bronė Juknevičienė**

ragų dangum” prenumerata (nuo sausio mėn.).

Spausdiname naujus klausimus, galbūt jie jus labiau sudomins. Laukiame atsakymų.

1. Koks žemynas nepriklauso jokiai šaliai?
2. Kokia knyga pasaulyje yra labiausiai vagiama?
3. Kokia šalis turi daugiau anglakalbių nei JAV?
4. Kas kiek laiko pasaulyje gimsta kūdikis?
5. Kiek procentų mėnulio niekada nesimato iš žemės?
6. Kiek procentų žemės yra padengta vandeniu ir kiek procentų yra geriamo vandens?

AKTUALU

(informacija iš www.utenal.lt)

7. Kiek metų gali išgyventi alyvmedis ?
8. Kodėl Disneilende negalima nenusipirkti kramtomosios gumos?
9. Kas gali išbūti be vandens ilgiau nei kupranugariai?
10. Nuo ko mirė pirmasis cigarečių kompanijos Malboro vadovas ?
11. Kas galėjo vienu metu su viena ranka rašyti ir su kita piešti?
12. Koks ilgiausias kaspinuotis, rastas žmogaus kūne?
13. Koks yra pats stipriausias žmogaus raumuo?
14. Kas gali išsivalyti savo ausis liežuviu?
15. Kodėl kairysis plautis yra mažesnis nei dešinysis?
16. Kas išleido pirmąją viešą reklaminę kompaniją prieš rūkymą?
17. Kokia šalis turi bunkerį, kuriame tilptų visi šalies gyventojai?
18. Kokios tautybės žmonės niekada nelošia?
19. Kokio vitamino yra lietuje?
20. Kiek apytiksliai kartų nuryja žmogus valgydamas vakarienę?

IVAIRENYBĖS

Kugelis iš bulvių ir cukinijų

(iš interneto)

Prisikaupė per daug cukinijų, o įprastinis kugelis pabodo? Pateikiame kugelio receptą, kuris ir sveikas, ir skanus.

Reikės: 6 bulvių, 1 didelės cukinijos, 1 svogūno, 4 šaukštų miltų, 2 kiaušinių, druskos.

Nulupame cukiniją, svogūną ir bulves, viską sutarkuojame. Gautą masę pagardiname druska, įmušame kiaušinius ir nepamirštame miltų. Tuomet kepame orkaitėje apie 40 minučių, nustatome 200-220 laipsnių temperatūrą. Valgyti galima su grietine, keptais svogūnais ir pan. *Skanaus!*

Lapkričio 17 dieną (pirmadienį) bus renkamos pavojingos, didelių gabaritų ir pakuotės atliekos. Speciali UAB „Utenos komunalininkas“ mašina rinks pakuotės atliekas (stiklines, popierines ir kartono, plastikines, metalines ir kt.) ir kitas antrines žaliavas; elektros ir elektroninės įrangos atliekas; didelių gabaritų atliekas (buitinę techniką, baldus, lengvųjų automobilių, motociklų ir dviračių padangas ir kt.); pavojingas atliekas (liuminescencines lempas, akumulatorius, panaudotus tepalus, galvaninius elementus ir kt.).

Didelių gabaritų atliekas reikia atnešti prie gatvės, jos turi būti nesumaišytos su komunalinėmis atliekomis.

Spalio 8 d. Utenos r. savivaldybės administracijoje buvo surengtas Utenos r. savivaldybės ekstremalių situacijų komisijos posėdis. Posėdyje svarstyti klausimai, susiję su afrikiniu kiaulių maru: Utenos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (VMVT) viršininkas-valstybinis veterinarijos inspektorius Linas Tiškus pristatė pranešimą „Afrikinio kiaulių maro epizootinė situacija Pabaltijo šalyse, Lietuvoje ir Utenos rajone“, buvo kalbama apie ekstremaliosios situacijos atšaukimą Utenos r. savivaldybės Tauragnų ir Saldutiškio seniūnijose, pateikti pasiūlymai dėl paramos teikimo kiaulių laikytojams už kiaules, paskerstas dėl afrikinio kiaulių maro grėsmės, taisyklių projekto.

Pasak Jono Tiškaus, rugpjūčio 1 d. duomenimis, Utenos rajone buvo 482 šernai, sumedžiota – 629. Kiaulių laikytojų spalio 7 d. duomenimis yra 64, kurie laiko 186 kiaules.

Išklausus pranešimus nutarta ekstremaliosios situacijos Tauragnų ir Saldutiškio seniūnijose neatšaukti. Pritarta pasiūlymams dėl paramos teikimo kiaulių laikytojams už kiaules, paskerstas dėl afrikinio kiaulių maro grėsmės, taisyklių projektui.

A†A Seniūnijoje

rugsėjo mėn. mirė

ONĖ LISAUSKIENĖ, 78 metų,

Maleckazemio kaimas;

JULIJONA GRAŠIENĖ, 88 metų, Grašių k;

spalio mėn. mirė

MONIKA JAUNISKIENĖ, 91 metų, Tauragnai;

VERONIKA ŽIEZDRIENĖ, 90 metų, Tauragnai.

Užjaučiame artimuosius

Nuotraukos Kęstučio Danausko, Danguolės Grabauskienės, Gražinos Grašienės, Reginos Mačienės, Aldonos Tartilienės, Žymanto Trimonio, taip pat iš asmeninių archyvų;

Redagavo ir maketavo

Danguolė Grabauskienė

Rašykite mums: dangsidabr@gmail.com

Spausdino Utenos spaustuvė